

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Stavka gradbenih delavcev v Gorici je končana

Delavci so zmagali

Do zmage je prišlo po zaslugi kompaktnosti stavkajočih in solidarnosti javnega mnenja

V sredo zvečer so predstavniki sindikatov in delodajavcev po pogajanjih, ki so trajala več kot tri ure, sklenili na prefekturi sporazum, s katerim se konča stavka gradbenih delavcev, ki je trajala celih 23 dni. Pri tem je imel prefekt vlogo posredovavca.

Delodajalci so med drugim pristali na to, da se delavcem zviša mezd za 15 lir na uro. Nadalje so sprejeli zahtevo delavcev, da se jim izplačajo tudi prvi trije dnevi hranarine bolniške podpore v primeru nezgod na delu in bolezni, medtem ko so delavci doslej dobivali to hranarino šele od četrtega dne bolezni dalje. Te dneve jim bodo izplačevali iz gradbene blagajne. Kar se tiče kvalifikacije navadnega težaka, so se delodajalci obvezali, da se bodo odslej strogo držali predpisov delovne pogodbe.

Sporazum velja od 1. septembra dalje.

Letošnje poletje v goriški pokrajini ni bilo vroče samo zaradi naravne vročine, marveč tudi zaradi

00000000000000000000000000000000

Občinske volitve v Trstu

Minister za notranje zadeve je uradno sporočil, da bodo občinske volitve v Trstu dne 11. novembra letos. Istega dne bodo volitve tudi v Ronkih na Goriškem in še v 226 občinah v Italiji.

Na zadnjih volitvah v Trstu je nastopilo štirinajst političnih skupin, ki so prejele naslednje število glasov: KPI 40.304 (14 svetovavcev), DC 65.272 (23), PSDI 5.521 (2), NSZ 4.583 (1), PLI 6.824 (2), MSI 27.564 (9), independentisti 4.291 (1), Slovenska lista 2.833 (1), radikali 1.447, tržaška unija 5.387 (1), PSI 6.145 (2) in PNL 540 glasov.

velike napetosti na področju socialnih bojev. Dolgi in težki boji se še nadaljujejo in vedno bolj razgibljujejo številne kategorije delovnih ljudi.

Pretekelega avgusta so delavci dvakrat zasedli lesno tovarno IGLEA, ki je največje tovrstno podjetje v goriškem mestu. Delavci namreč zahtevajo dostojno proizvodno nagrado in predvsem spoštovanje delovne pogodbe, kakor tudi kvalifikacije. Kot je znano v tem podjetju velika večina delavcev prejema plačo navadnih težakov, četudi opravlja delo specializiranih delavcev. Pogajanja za rešitev tega problema so še v teku.

Tudi delavci, ki so zaposleni v opekarnah (in teh opekarn je na Goriškem kar sedem!) so vodili trde boje in so končno zmagali. (O tej zmagi smo svojčas tudi poročali. Op. uredn.)

za proizvodno nagrado se bojujejo tudi nameščenci lesnega podjetja SILES in podjetja, ki izdelujejo predmete iz cementa. Najbolj trda pa je borba, ki jo vodijo delavci gradbene stroke in prometnega podjetja Ribi. Ti so v agitaciji že več kot en mesec. Gradbeni delavci zahtevajo delovne nagrade, izplačilo dnevnic za prve tri dni morebitne obolelosti ali nezgode in ukinitvev kvalifikacije navadnega težaka. Te zahteve so pravične, saj se v Gorici mnogo gradi in delavske mezde nikakor ne odgovarjajo življenjskim stroškom. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da si morajo gradbeni delavci med letom zaslužiti sredstva za vzdrževanje med zimno, ko ne morejo delati. Tudi zahteva po odpravi kvalifikacije navadnega težaka je povsem upravičena, saj je sodobna gradbena tehnika tako napredovala, da je navadno težakšno delo že skoro v celoti zamenjalo manevriranje s stroji.

Med dolgočasno in težko stavko so delodajavci skušali razbiti kompaktnost delavcev, kar pa se jim ni posrečilo. Tudi razne provokacije najetih elementov so propadle. Da bi preslepili javno mnenje, ki je vedno bolj manifestiralo svojo solidarnost z delavci, so skušali obtoževati Delavsko zbornico, da z mezd-

nimi stavkami zasleduje politične cilje. Toda, kot smo že prej poudarili, so vsi ti poskusi neslavno propadli, delavci so ostali enotni in so končno zmagali.

I. C.

Proslava v Bazovici

V nedeljo ob 15,30 bo spominska proslava mučnikov Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča, ki so jih leta 1950 fašisti ustrelili v Bazovici. Proslava se bo vršila na bazoviškem strelišču. Začetek ob 15.30. Govorili bodo: prof. Zorko Jelinič, Giovanni Postogna in dr. Bruno Pincherle. Pevski zbor iz Bazovice bo zapel žalostinko. Ob isti priliki bodo predstavniki raznih organizacij položili vence pred spomenik. Spominsko proslavo organizirajo Zveze bivših antifašističnih političnih preganjancev in bivših partizanov s sodelovanjem enotnega krajevnega odbora za proslavo žrtv fašističnega nasilja.

Vabimo k polnoštevilni udeležbi!

[illegible]

Posledice hude suše

Škoda, ki jo je povzročila letošnja suša je zelo velika. Na nekaterih področjih naše dežele, zlasti na kraških predelih, v Brdih in v gradiškem okraju ni mogoče škode niti v celoti oceniti, saj bodo njene posledice čutene še več let. V goriški pokrajini je po cenitvi agrarnega inšpektorata nad poldrugo milijardo škode. Skoraj popolnoma so uničeni številni travniki in skoraj vsi pašniki, pridelek koruze je uničen za 80%, pridelek grozdja pa za 50 do 70%. Najbolj vznemirljivo

*Poslanca Vidali in Franco
zahtevata ukrepe za prepre-
čitev propada kmetijstva*

je vprašanje obstoja živinoreje. Krme ni in kmetje prodajajo živino po izredno nizkih cenah. Vznemirljiv položaj kmetijstva postavlja pred veliko odgovornost tudi pristojne oblasti. Nujni so takojšnji ukrepi za pomoč prizadetim kmetom. To so ta teden izrecno poudarili tudi predstavniki kmeških organizacij tako na Goriškem in Videmskem kot na Tržaškem. Tudi poslanca Franco iz Tržiča in Vidali iz Trsta sta napravila potrebne korake pri pristojnem ministru in zahtevala takojšnje ukrepe za pomoč prizadetim ter za preprečitev popolne katastrofe. Tudi komunistični predstavniki v tržaškem pokrajinskem svetu so zahtevali sklicanje seje pokrajinskega sveta z namenom, da bi na njej sprejeli potrebne ukrepe.

Praznik tiska v Križu

V nedeljo 9. septembra z začetkom ob 16. uri bo v Ljudskem domu v Križu praznik komunističnega tiska. Na sporedu je koncert domačega pevskega zbora, vaške godbe in Glasbene skupine iz Boljunca. Ob 18,30 bo javno zborovanje. Govorila bosta tržaška občinska svetovavca Lucian Padovan in Claudio Tonel.

Dogodki tedna

POSEBNI ODBOR OZN za Jugozahodno Afriko je končal svoje trimesečno zasedanje v New Yorku. Še pred zaključkom zasedanja je bil soglasno sprejet poziv za akcijo OZN proti Južnoafriški uniji. V tem pozivu se zahteva odločna akcija za odvzem skrbništva, ki ga ima Južnoafriška unija nad ozemljem Jugozahodne Afrike. Kot je znano se vlada Južnoafriške unije temu odločno upira.

Tristranski pododbor, ki razpravlja o prekinitvi jedrskih poizkusov, bo nadaljeval svoje delo v Ženevi tudi med prekinitvijo dela razorožitvene konference. Sovjetska zveza je namreč sprejela zahodni predlog v tem smislu.

Sovjetski delegat Kuznjecov je izjavil, da sovjetska vlada sprejema ameriški predlog za nadaljevanje pogajanj v okviru tristranskega pododbora na podlagi sovjetskega načrta od novembra 1961 in spomene ne nevtralnih držav.

V Beogradu so se sestali predstavniki afriških študentov z raznih evropskih univerz. Na štiridnevnem sestanku so razpravljali o političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih problemih svojih dežel. Ob zaključku sestank so sprejeli splošno protikolonialno resolucijo.

Množica na festivalu lista «l'Unità» v Trstu članek objavljamo na 4. strani.

Tržaška pokrajinska uprava in problemi našega kmetijstva

Tržaški pokrajinski svet je sestavljen iz 24 svetovavcev. Pokrajinska uprava je v rokah demokristjanov. Ti so deležni podpore desno usmerjenega centra (it. liberalcev, republikancev in socialdemokratov). Komunistična skupina vodi v pokrajinskem svetu težko opozicijsko borbo. V svoji borbi je naša skupina ob raznih prilikah deležna podpore svetovavca PSI in svetovavca bivše NSZ.

Predolgo bi bilo na tem mestu naštevati številne kritike, ki jih je vsa leva opozicija izrekla zlasti proti finančni politiki, ki jo vodi demokristjanska uprava. Posebno ostro smo kritizirali proračun za leto 1962. Demokristjanska politika teži za tem, da bi uravnovesila proračun, to se pravi izdatke z dohodki brez državnega nakazila. Mi tej politiki, upoštevajoč izredne razmere, ki stvarno obstajajo na Tržaškem, odločno nasprotujemo, kajti vsako okrnjenje pokrajinskega proračuna pomeni nepriznavanje ekonomske depresije, ki pri nas, žal, dejansko obstaja.

Proračun za leto 1962 je izenačen z državnim prispevkom 530 milijonov lir. Ta prispevek je letos za 20 milijonov manjši od lanskega.

Za kmetijstvo, lov in ribolov ni bila letos od države nakazana niti ena lira. Ostane vsota 300.000 lir iz leta 1961. Toda, kaj se da napraviti s to smešno nizko vsoto na območju pokrajine, ki čeravno ni po svoji površini velika so tem večje potrebe? Odgovor na to vprašanje je zelo enostaven in se glasi: Nič! Toda večina v pokrajinskem svetu je vseeno odobrila ta proračun in tako se sedaj nahajamo pred težkim dejstvom, da pokrajinska uprava ne more priskočiti na pomoč niti kmetom, ki so bili prizadeti zaradi toče in suše.

Ze v začetku sedanjega mandata je skupina komunističnih svetovavcev v pokrajinskem svetu predlagala ustanovitev posebne komisije

za kmetijstvo. Ta predlog je bil sprejet, toda doslej ni komisija nič konkretnega naredila. Preučil se je tudi takomenovani zeleni načrt za kmetijstvo, vendar pa ni prišlo do konkretnih predlogov.

Prve dni avgusta je bila sklicana seja že prej omenjene komisije za kmetijstvo. Sklicana je bila na izrecno zahtevo komunističnih svetovavcev. Ta komisija je na omenjenem sestanku razpravljala o škodi, ki jo je povzročila toča dne 27. ju-

nija na področjih Opčin, Rojana, Trebč, Banov in Barkovelj. Skoda, ki jo je povzročila toča znaša okrog 50 milijonov lir.

Kaj pa podpora od toče prizadetim? Ta znaša komaj 4 milijone lir! In še to je nakazal vladni komisarjat toda ne v gotovini temveč v nakazilih za nabavo gnojil in semen. V tem je torej ves rezultat dela pokrajinske kmetijske komisije.

Komunistični svetovavci so po

objavi vesti, da bo komisarjat nakazal omenjeni smešno nizki znesek za pomoč prizadetim kmetom, zahtevali ponovno razpravo o tem vprašanju. Seveda se bo poleg omenjenega vprašanja razpravljalo tudi o posledicah hude suše, ki je težko prizadela vse kmete in živinorejce. Toda pokrajina nima lastnih sredstev na razpolago, vladni komisarjat pa je nakazal tako majhen znesek, da se z njim ne da nič doseči. Tu se postavlja vprašanje: kaj je treba spričo tega napraviti? Nič drugega ne preostaja kot zahtevati od vlade, da uveljavi zakon št. 739 z dne 21. junija 1960. Ta zakon predvideva povrnitev škode, povzročene po vremenskih nepravilnostih in sicer v znesku od 50 do 80%.

FRANC GOMBAČ

Nikolajev in Popovič pripovedujeta

Sovjetska kozmonavta Nikolajev in Popovič opisujeta v moskovski «Pravdi» vtise potovanja po vesolju. V naslednjih

odstavkih posnemamo nekaj teh vtisov:

«Ko sva se seznanila s pogoji »prostega plavanja«, t.j. s

pogoji v breztežnostnem stanju, sva opravljala najrazličnejše vaje. Zadostovalo je, da sva z lahko kretnjo obrnila telo in že se je začelo vrtenje okrog svoje osi kot vrtavka. V stanju »prostega plavanja« sva delala, jedla, pila in se pogovarjala z Zemljo in med seboj ter gledala navzdol skozi iluminatorje. Med televizijskim prenosom na Zemljo sva skušala prikazati gledavcem, kaj se dogaja v kabini z raznimi predmeti. Televizijski gledavci so lahko videli kako so plavali z zraku časopisi, svinčniki in drugi predmeti. V stanju »prostega plavanja« sva delala nagle gibe, obračala sva z odprtimi in zaprtimi očmi in v veselje medicincev in biologov na Zemlji, ki so pazili na naju, nisva čutila nobenih neprijetnih občutkov. V sredini steklenice, ki je bila napolnjena do polovice z vodo, je bil vedno mehur zraka, ki je bil podoben mehuru milnice. Če sva močno stresla steklenico je mehur razpadel, ko pa sva steklenico pustila v miru se je takoj zopet pojavil. Kapljice vode razlite iz steklenice so plavale v zraku ter se prijemale predmetov in sten. Često sva se sklanjala nad iluminatorji. Bila sva močno presenečena nad neverjetno geometrično pravilnostjo in razporeditvijo zvezd. Čutila sva neskončne globine vesolja in v mislih sva se vračala na Zemljo, ki je plavala pod nama v neskončni prostornini. Med skupinami zvezd sva jasno videla ozvezdje Oriona, raztreseno po ekvatorialnem

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje sledi)

mogla več dolgo onemogočati pot ekspanzije.

V tem okviru ni torej težko razumeti vzrok Londonskega pakta od aprila 1915 in sledečih italijanskih pridobitev na škodo nacionalnih aspiracij drugih narodov. Še danes ni redko slišati opravičilo tistih ozemeljskih pridobitev na podlagi številnih padlih, ki jih je Italija imela v I. svetovni vojni, ali »zgodovinskih pravic«, kot da bi bila Italija, ki je izšla iz Preporoda, zgodovinsko nadaljevanje rimskega cesarstva. Vsekakor priključitve iz leta 1918 so postavile Italijo pred konkretna vprašanja slovenskih, hrvaških in nemških narodnih manjšin v okviru države, ki je bila do tedaj skoraj izključno mononacionalna država.

V zadnji fazi I. svetovne vojne in v takojšnjem povojnem obdobju je postalo vprašanje narodnosti zelo važno. Ta važnost je izhajala iz pretresa v okviru habsburške monarhije in iz sorazmerno večjega, ki je potekal v bivši carski Rusiji, kjer je izbruhnila socialistična revolucija. Zaradi razpada habsburške monarhije in zaradi oktobrske revolucije se je zemljevid Evrope popolnoma spremenil. Vseeno pa, medtem ko je v Sovjetski zvezi prišlo do sprememb nacionalnega značaja pod pritiskom revolucionarnega socialističnega gibanja, ki je prvič v zgodovini postavljalo podlago konkretni nacionalni politiki načelo samoodločbe in se je tega načela držalo, so se v srednji-podonavski Evropi in na Balkanu spremembe nacionalnega značaja vršile v resnici pod pritiskom ljudskih

množic, ki so odločno postavljale vprašanje samoodločbe, a vedno po nadzorstvu nacionalne buržoazije. To buržoazijo je usmerjal hud nacionalizem in prav posebno še v okviru »versajskega sistema«, ki je bolj pazil na koristi zmagovitih imperialističnih držav kot pa na želje in težnje različnih narodov. Poleg tega »nacionalne«, rešitve, ki so bile nakazane in uresničene od »versajskega sistema«, katerega so sprejele nacionalne buržoazije, so bile prevzete od velikega strahu pred socialistično revolucijo, kar je mnogo prispevalo k temu, da se je v novih nacionalnih tvorbah, ki so izšle iz Versailles, pojavil centralistični, despotski in reakcionarni značaj, ki je bil eden izmed vzrokov zloma le-teh, ko so se znašle pod udarcem nacifašistične agresije.

V ta okvir je treba postaviti tudi ozemeljske pridobitve Italije, kljub temu da je v Italiji prišel v poštev še en činitelj. Italijo so namreč smatrali za zmagovito velesilo. Njenim ekspanzionističnim težnjam se je moral podrediti vsak drug princip nacionalnosti, ki ne bi bil njen. Če so nato ostale sile Antante skušale omejiti njene zahteve, to ni bil rezultat uresničenja načela o samoodločbi, pač pa znak globokih nasprotij imperialističnega značaja, ki so začela razdvajati zavezniške takoj po zmagi.

Zaradi tega je Italija dobila vso Julijsko krajino, Reko (kar ni predvideval Londonski pakt), in Južno Tirolsko, to je ozemlja, na katerih so v pretežni večini bivali Hrvatje, Slovenci in Nemci. Politika italijanske kraljevine v teh pokrajinah

takoj po priključitvi je preveč znana in ni potrebno, da bi jo na tem mestu še posebej osvetljevali. Tudi pred zmago fašizma, čeprav se je formalno živelo v demokratičnem režimu, se je do narodnih manjšin začela politika osamitve, asimilacije in preganjanja, čemur se je pridruževal še terorizem nastajajočih fašističnih škvader. Zato ne bi odgovarjalo resnici, če bi se trdilo, da se je preganjanje fašističnega značaja začelo le po pohodu na Rim, res pa je, da italijanska buržoazija v prvi povojni dobi ne samo da ni vodila demokratične politike v odnosu do narodnih manjšin temveč je zasledovala cilje, italijanizacije vsega »nenacionalnega« arhivirvanja v državi. Zato odkritje in razvite fašistične metode niso bile nič drugega kot logično nadaljevanje politike, s katero je italijanska buržoazija hotela doseči svoj cilj, to je zagotoviti si z vsemi sredstvi »zgodovinske in strateške« meje tudi na Julijskih Alpah. Odsotnost močne in organizirane revolucionarne stranke ni le privedla do poraza gibanja italijanskih delavcev in kmetov, pač pa tudi do poraza nacionalnih teženj narodnih manjšin, ki so se znašle v mejah Italije. Ta poraz niso zakrivali le italijanski nacionalisti in fašisti, pač pa delno tudi slovenski, hrvaški in nemški buržoazni nacionalisti priključeni ozemelj, katerim je bilo zaradi »velikega strahu« pred revolucionarnostjo delavskih množic mnogo bolj razumljivo paktiranje z italijanskimi nacionalisti in fašisti kot pa iskanje podpore pri delavskem gibanju.

Kultura

«VZEMITE CLOVEKA NA ZAJ», tako se glasi naslov nove kantate o Hirošimi, ki jo je za zbor, soliste in orkester uglasbil japonski skladatelj Oki. Kantata je sestavljena iz šestih stavkov z naslovi: «Smrt šestega avgusta», «Na postaji prve pomoči», «Poglej moje oči», «Za eno otroško rožo», «Kličemo tudi vas» in «Vzemite človeka nazaj». To delo je posvečeno žrtvam prvega atomskega bombardiranja Hirošime, kar povedo tudi že sami naslovi posameznih stavkov. Kantato so prvič izvedli ob priliki letošnjega »spominskega tedna« v Hirošimi.

«Moja kantata — je dejal skladatelj Oki — je stvaritev sodobne umetnosti, kakršno so lahko oblikovali samo Japonci. Z izvajanjem tega dela lahko mi sodobni Japonci, izpovnimno eno naših glavnih odgovornosti za svetovni mir.» Kantato je japonska kritika skoraj soglasno ocenila kot veliko stvaritev.

V ZAGREBU bo v dneh od 6. do 26. oktobra mednarodna razstava otroških risb s temo »stroj«. Na njej bodo razstavljene risbe otrok iz petintridesetih držav. Razstavljenih bo 580 risb.

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR «Vinko Vodopivec» iz Ljubljane je ob povratku iz mednarodnega tekmovanja pevskih zborov v Arezzu, imel svoj koncert tudi v Trstu. Ta koncert je organizirala Slovenska prosvetna zveza v dvorani na stadionu «Prvi maj». Kot je znano je omenjeni zbor sestavljen iz primorskih študentov, ki obiskujejo ljubljansko univerzo. Na tekmovanju v Arezzu si je priporil tretje mesto.

II. RIBNISKI FESTIVAL, ki se bo zaključil 9. t. m. je posvečen 20-letnici ustanovitve prvih slovenskih partizanskih narodnoosvobodilnih brigad. Letošnji festival se odlikuje po bogatem izboru gledaliških predstav.

BEOGRAJSKO GLEDALIŠČE je pred kratkim gostovalo v Edinburgu na Angleškem. Tamkajšnji kritiki so se zelo pohvalno izražali zlasti o izvajanju priznanih pevcov Čangaloviča in Korošca. Čangalovič je nastopil v vlogi Don Kihota v istoimenski Massenetovi operi.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA je poslala v Jugoslavijo tričlansko ekipo, z nalogo, da posname film o pisatelju Ivu Andriču, ki je, kot je znano, letos prejel Nobelovo nagrado. Film bodo snemali v Banjaluki, Travniku in Dolcu. Ekipo bo obiskala tudi druge kraje, ki so kakor koli povezani z življenjem Iva Andriča.

